

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЭКОЛОГИЯ ЖӘНЕ ТАБИҒИ РЕСУРСТАР МИНИСТРЛІГІ

«Қазгидромет» РМК

Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №96 (Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)

«20» қыркүйекке 2023 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «19» қыркүйек күні 21 сағаттан «20» қыркүйек күні 21 сағ. дейін 2023 ж.)

құрастырылған уақыты: 19.09.2023 ж.

Мекен жайы : Астана қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	Алданбергенова А.	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	Молдағалиева А.	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: ugpastana@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Яфязова Р.	тел.: 8(727) 267-64-87	e-mail: seli@meteo.kz

**2023 жылғы «20» қыркүйекке
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы**

Іле Алатау	Жаңбыр, күндіз кей жерлерде қатты жаңбыр (1,0-20, мм), найзағай, бұршақ. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 17-22 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 8-13 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде және күндіз 1-6 градус жылы.
Күнгей Алатау	Жаңбыр, күндіз кей жерлерде қатты жаңбыр (1,0-20,0 мм), найзағай, бұршақ. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 17-22 м/с. Ауа температурасы түнде және күндіз 7-12 градус жылы.
Теріскей Алатау	Жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 17-22 м/с. Ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 10-15 градус жылы.
Жетісу Алатау	Жауын-шашын, кей уақытта қатты жауын-шашын (жаңбыр, сулы қар) (1,0-20,0 мм), найзағай. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 7-12 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 0-5, күндіз 5-10 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Кей жерлерде жаңбыр, түнде кей жерлерде қатты жаңбыр (1,0-17,0 мм) найзағай, бұршақ. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 12-16 градус жылы болады.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Кей жерлерде жаңбыр, түнде кей жерлерде қатты жаңбыр (1,0-17,0 мм) найзағай, бұршақ. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 12-16 градус жылы болады.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Кей уақытта жаңбыр (1,0-7, мм), найзағай. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурсы түнде 4-9, күндіз 10-15 градус жылы.
Өгем жотасы	Кей уақытта жаңбыр (1,0-7, мм), найзағай. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурсы түнде 5-10, күндіз 12-17 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Түнде және таңертең кей жерлерде тұман. Солтүстік-батыстан соғатын желдің бағыты оңтүстік-шығысқа ауысады, күші 7-12 м/с. Ауа температурасы түнде 11-16, күндіз 23-28 градус жылы.
Сауыр	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1,0-3,0 мм). Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 13-18, кей жерлерде 10 градус жылы.
Тарбағатай	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай. Оңтүстік-батыстан, батыстан жел соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 5-10, кей жерлерде 13, күндіз 18-23 градус жылы.
Қазақстандық Алтай	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай. Түнде және таңертең кей жерлерде тұман. Батыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 6-11, кей жерлерде 3, күндіз 17-22, кей жерлерде 13 градус жылы.

2023 жылғы 19 қыркүйектегі жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

Өткен тәулікте Іле Алатауының таулы өзендерінде су деңгейінің ауытқуы байқалды: Облыстың таулы өзендерінің көпшілігінде су деңгейінің ауытқуы байқалды. Таудағы температуралық фон 2 °С мәнінен 14 °С оң мәні аралығында сақталады. Бүгін таңғы сағат 6-да нөлдік изотерма 3769 м биіктікте болды.

Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер 2023 ж. "19" қыркүйек

№	Өзен	Пункт	Биіктік. м	Ауа температурасы. °С			Жауын-шашын. Мм		Су деңгейі. см		Су өтімі. м3/с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.). см	Лай-лылық
				Макс. 18.09	Мин. 19.09	08 с. 19.09	Күн. 18.09	Түн. 19.09	Орт. 18.09	08 с 19.09	Орт. 18.09	Макс. 18.09	08 ч 18.09		
1	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС	3017	6.4	1.8										*
2	Кіші Алматы	Мыңжылқы ГБ	3017			4.0			259	258				-1	*
3	Кіші Алматы	Тұйықсу а/б ГБ	2466			8.0			564	563				-1	*
4	Кіші Алматы	Шымбұлақ МС	2200	13.0	6.5										*
5	Кіші Алматы	Сарысай ГБ	1928			10.0			267	266	1.92	1.92	1.81	-1	*
6	Кіші Алматы	Медеу ГБ	1700			10.0			104	104				+1	*
7	Батарейка	Просвещенец д/ү ГБ	1569			12.0			41	41	0.06	0.06	0.06	0	*
8	Кіші Алматы	Алматы қ. ГБ	1179			9.0			185	184	1.19	1.29	1.08	0	*
9	Бұтақ	Бұтақ а. ГБ	1475			10.0			243	243				0	*
10	Үлкен Алматы	Көлден 1.1 км биіктіктегі ГБ	2654						311	310	1.84	1.84	1.63	-1	*
11	Үлкен Алматы	Проходной ө. сағасы-нан 2 км жоғары ГБ	1471			12.0			263	263				0	*
12	Құмбел	сағасы ГБ	2150			6.0			88	88				0	*
13	Проходная	сағасы ГБ	1422			11.0			278	276	1.75	1.79	1.62	-1	*
14	Терісбұтақ	сағасы ГБ	1362			12.0			208	208	0.32	0.32	0.32	0	*
15	Қаскелен	Қаскелен қ. ГБ	1133			14.1			282	282	3.90	3.92	3.92	0	*
16	Түрген	Таутүрген а. ГБ	1054			12.0			97	102	3.61	4.98	4.98	+5	*
17	Есік	Есік қ. ГБ	1279			14.0			209	209				0	*
18	Талғар	Талғар қ. ГБ	1199			10.0			233	232				0	*
19	Үлкен Алматы көлі	Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ	2500	11.0	4.3	6.0			922	929				+10	*
20	Баянкөл	Баянкөл а. ГБ	2169			5.0			102	111				+10	
21	Көктал	Аралтөбе а. ГБ	1630			8.0			226	226	8.8	8.8	8.8	0	*
22	Мерке	Улбутуй қыс. ГБ	1026						92	92	1.08	1.08	1.08	0	*

Ескертпе:

*-деректер жоқ

**-өзен қатып қалды

**Қазақстан аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы Кеңес беру
«20» қыркүйекке 2023 ж.**

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Биік таулы аймақта, 3500 м жоғары, қар жатыр. Салыстырмалы түрде төмен ауа температурасына байланысты қар мен мұздықтардың еруі айтарлықтай баяулады. Жаңбыр, күндіз кей жерлерде қатты жаңбыр (1,0-20, мм), найзағай, бұршақ. Төмен ауа температураларына байланысты селдің түзілу ықтималдығы аз.
	Күнгей Алатауы	Салыстырмалы түрде төмен ауа температурасына байланысты мұздықтардың еруі айтарлықтай баяулады. Жаңбыр, күндіз кей жерлерде қатты жаңбыр (1,0-20,0 мм), найзағай, бұршақ. Төмен ауа температураларына байланысты селдің түзілу ықтималдығы аз.
	Теріскей Алатау	Салыстырмалы түрде төмен ауа температурасына байланысты мұздықтардың еруі айтарлықтай баяулады. Жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жетісу	Жетісу Алатауы	Салыстырмалы түрде төмен ауа температурасына байланысты мұздықтардың еруі айтарлықтай баяулады. Жауын-шашын, кей уақытта қатты жауын-шашын (жаңбыр, сулы қар) (1,0-20,0 мм), найзағай. Төмен ауа температураларына байланысты селдің түзілу ықтималдығы аз.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Ауа температурасы іс жүзінде өзгерген жоқ. Мұздықтардың еруі жалғасуда. Кей жерлерде жаңбыр, түнде кей жерлерде қатты жаңбыр (1,0-17,0 мм) найзағай, бұршақ. Төмен ауа температураларына байланысты селдің түзілу ықтималдығы аз.
	Талас Алатауы	
Түркістан	Талас Алатауы	Ауа температурасы іс жүзінде өзгерген жоқ. Мұздықтардың еруі жалғасуда. Кей уақытта жаңбыр (1,0-7, мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1,0-3,0 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Қазақстандық Алтай	Ауа температурасы аздап өзгерді. Мұздықтардың еруі жалғасуда. Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (5 Қосымша).

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға баруды және тауда болуды жоспарлау кезінде ауа райы болжамын ескеру және дауылды ескертулерді қадағалау, сұрапыл апат қауіптілігіне уақытылы әрекет ету қажет.

Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін, ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел тасқынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Күшті жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына, құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.